

ETİMESGUT'TA AHI MESUD ZAVİYESİ VAKFI

Ali KILCI

Sanat Tarihi Uzmanı- Arkeolog, VGM Emekli

Giriş

Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde Ankara ve çevresinde bulunan tekke zaviyeler toplum ve devlet için mühim rol oynamıştır. Tasavvufi hareketler bakımından Ankara ve çevresinin çok önemli bir merkez olduğunu arşiv kaynakları göstermektedir. Ankara ahilik yönüyle de öne çıkan ve her yerinde bir ahinin mührü olan merkezdir. Ankara'nın batıya giden yolu üzerinde yer alan Etimesgut'taki Ahi Mesud Zaviyesi bir ahi kuruluşu ait olmasının yanında, buradan gelip geçen insanların bedelsiz konaklayabildiği bir tesis olması yönüyle de önem kazanır. Etimesgut isminin esin kaynağı olan Ahi Mesud'un Bağlıca köyünde bir zaviye kurduğu bilinmektedir. Ahi Mesud Zaviyesi'nin binası ve kuruluş vakfiyesi günümüze gelememiştir. Ancak arşivlerde bulunan çok sayıdaki belge sayesinde zaviye ve vakfı hakkında önemli bilgileri bulmak mümkündür. Bağlıca Köyünde herhangi bir kalıntısı görülmeyen Ahi Mesud Zaviyesi'nin, tam olarak bulunduğu nokta, mimari şekli ve hangi bölümlerinin olduğu gibi hususları da bilemiyoruz. Bu konuda elimizdeki belge ve bilgilerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma ile tarihi bir yol üzerinde kurulmuş olan ancak günümüze gelemeyen Ahi Mesud Zaviyesini ve vakfını arşiv belgelerinden faydalanarak tanıtmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: *Ahi, zaviye, Osmanlı, belge, vakıf.*

Abstract

AHI MASUD ZAWİYA FOUNDATION IN ETİMESGUT

During the Seljuk and Ottoman periods, "dervish lodge zawiya" in Ankara and its vicinity played an important role for the society and the state. Archive sources show that Ankara and its surroundings are a very important center in terms of mystical movements. Ankara is the center which stands out with its ahi community aspect and there are seals of ahi everywhere. The Ahi Mesud Zawiya in Etimesgut, which is located on the

way to the west of Ankara, belongs to an Ahi institution and it is also important that it has a facility where people who come and go from here can stay for free. It is known that Ahi Masud, a source of inspiration for Etimesgut's name, has established a zawiya in the Baglica village. The building of Ahi Masud Zawiya and the foundation endowment did not reach the present day. However, it is possible to find important information about the zawiya and the foundation through the numerous documents in the archives. We do not know the exact location of the Ahi Masud Zawiya, which does not have any remains in Baglica Village, nor its architectural shape or which parts it has. In this regard, it is necessary to evaluate the documents and information in our possession. With this study, we aim to introduce Ahi Masud Zawiya and foundation which are founded on a historical road but can not come to the day by taking advantage of archival documents.

Keywords: *Ahi, zawiya, Ottoman, document, waqf*

Alp Erenler-Ahiler

Anadolu Türklere çok uzun bir zaman diliminde vatan haline gelmiştir. Önce Anadolu'ya gönderilen alp erenler İslam bayrağı ile manevi çalışmalar yapmışlardır. Onların arkasından gönderilen düzenli askeri çalışmalarla bu topraklar kazanılmıştır. Merak edip çevremize baktığımızda vatanımızın her yeri için bir Horasan erenleri hikâyesi vardır. Bunun yanında Ankara'da günlük hayatta çeşitli vesilelerle Kızıl Bey, Ahi Şerafeddin, Hacı Bayram-ı Veli, Karaca Bey ve Yeğen Bey gibi isimleri duyarız. Bu şahsiyetler Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde Ankara'da yaşamış, tarihe iz bırakmış, âlim, asker ve gönül ehli kişilerdir. Ahmet Yesevi ile başlayan bir hareketin Ankara'daki temsilcileri Ahi Şerafeddin, Kızıl Bey, Ahi Elvan, Ahi Mesud, Hacı Bayram-ı Veli, Karaca Bey Turasan Bey ve Yeğen Bey gibi gönül erleridir. Tasavvufi hareketler bakımından Ankara ve çevresinin çok önemli bir merkez olduğunu arşiv kaynakları göstermektedir. Bu topraklara vakıf yoluyla ekilen tohumlar sayesinde yurt tutulmuştur. Bu tarihi kişilerin kimlikleri konusunda çoğu kimsenin bilgisi yoktur. Esasen insanlarımızın çoğunluğu yaşadığı yerin tarihini, geçmişini de pek merak etmemektedir. Osmanlı hâkimiyetine geçmesi

sırası ve sonrasında Ankara'nın göç aldığı, Kayseri ve Kırşehir gibi merkezlerdeki esnafın Ankara'ya geldiği söylenir(Hacıgökmen, 2005:186). Bunların bir kısmı sadece Ankara şehir merkezinde, bir kısmı da hem Ankara ve hem de zaviye kurdukları yerlerde söz sahibi olmuşlardır. Bizim konumuz bu çevrede günümüze kadar isimleri yaşayan alp eren olarak nitelediğimiz bu kişilerdir. Onları kurdukları vakıfları, toplumdaki rolleri ile tanımaya çalışacağız.

Söyleniş şekliyle Arapça “kardeşim” manasına gelmekle birlikte “ahi” kelimesinin Türkçe “akı”(eli açık, cömert) kelimesinden geldiği kabul görür(Karasoy, 2003:2).

Ahilik, İslam tarihinde görülen, “fütüvvet”(civanmertlik, yiğitlik) teşkilatının Anadolu'da Ahi Evren tarafından kurulmuş biçimidir(Kazıcı, 1984: 541; Hacıgökmen, 2012:268). Birçok Anadolu şehrinde Osmanlı devri sonuna kadar bütün esnaf debbağlar arasından seçilen “ahi babalar” tarafından yönetilirdi(Kazıcı, 1984: 527).

Anadolu ve Rumeli'nin Türklere bir vatan haline gelmesi Selçuklu devri ile başlayan tasavvufi tesisler öncülüğünde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemlerde Ankara ve çevresinde kurulmuş olan tekke zaviyelerin toplum ve devlet için mühim rol oynadığını arşiv kaynakları göstermektedir. Ahmet Yesevi ile başlayan bu hareketin Ankara'daki temsilcileri Hacı Bayram-ı Veli, Ahi Mesud, Ahi Elvan, Turasan Bey gibi gönül erleri olup, onların vakıf yoluyla bu topraklara ettikleri tohumlar sayesinde yurt tutulmuştur.

Ankara tarihinin Selçuklu devletinin yıkılışından sonraki ahilerin söz sahibi olduğu dönemi oldukça ilginçtir. Ahilik Anadolu'da Ahi Evrenle birlikte kurulduğu, yönetildiği Kırşehir dışında Ankara'da yoğunlaşmış, şehir yönetiminde söz sahibi olmuştur. Bu yönüyle öne çıkan Ankara'nın her yerinde bir ahinin mührünü görmek mümkündür. Ankara'da Ahi ismini taşıyan çok sayıda mimari eser ve yer adları bulunmaktadır. Ahi Şerafeddin, Ahi Elvan, Ahi Yakup, Ahi Mecdeddin, Ahi Murad, Ahi Çomak, Ahi Tura, Ahi Mamak adı bilinen ahi isimlerinden bazılarıdır(Cevdet, 1932: 232). Ahi Şerafaddin'e verilmiş, 12 m. uzunluğunda 1292. tarihli bir şecere name halen Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunmaktadır(VGMA,1907-239; Oral, 1962: 317; Erdoğan, Kırpık, Akyol, Kılıcı, Çam, 2015: 243). Ahiliğin

merkezi olan Kırşehir’de verilen şeceremelerde Ahi Hüsam, Ahi Şerafeddin ve Ahi Mesud gibi Ankara ahilerinin isimlerinin bulunması ahilik konusunda Ankara’nın önemini göstermektedir(Yıldırım, 1994: 70). Hacı Bayram’daki 1392 tarihli Ahi Yakup Camisinin tamir kitabesi, bu konuda önemli tarihi bir belgedir. Kitabede Ahi Yakub, Ahi Şüca, Ahi Halil, Ahi Ali, Ahi Şerafeddin gibi hayır sahibi ahilerin isimleri verilmektedir.

Ankara’nın Osmanlı devrindeki üretim ve bilhassa Ankara çarşısındaki ticari hayatı oldukça detaylı ve güzel bir şekilde 1700 yıllarında yapılmış olan bir tabloda tasvir edilmiştir. Hollanda Amsterdam, Rijksmuseum’da bulunan ressamı da bilinmeyen bu tablo için ahilik tablosu dersek yanlış olmaz(Eyice,1972: 62).

Ahi Mesud

Osmanlı devri başlarında Ankara’da yaşayan, Ahi Mesud hakkında oldukça sınırlı bilgilere sahibiz. Onun ismini, kurduğu zaviyeleri ve oğlu Ahi Sinan’a ait Ahilik şeceresinden öğrenmekteyiz. Kırşehir Müzesinde bulunan Ahi Mesud’un oğlu Ahi Sinan’a 1471 yılında verilen Türkçe şecere nâmede Ahi Mesud’un isminin geçmektedir(Yıldırım,1994: 49). Muhtemelen Kırşehir’de doğmuş olan Ahi Mesud’un burada bir zaviye kurduğu, daha sonra Ankara’ya geldiği kabul edilir. Ankara’nın Kasaba nahiyesine bağlı Bağlıca Köyüne ikinci zaviyesini kurmuş olan Ahi Mesud’un mesleği debbağlık olup debbağların reisi idi. “Ahi Baba” diye anılan Ahi Mesud’a Ankara şehrindeki diğer meslek erbabının reisleri de bağlı idi. Şecerelerde Onun Ahi Evrenin neslinden geldiği şeklindeki ifadeleri, akrabalık olarak kabul etmek yerine, ahilik bağı veya mesleki intisap olarak kabul etmek daha doğru olur(Hacıgökmen, 2014: 135). Doğum ve ölüm tarihleri konusunda net bir bilgi bulunmamakla birlikte; Ahi Mesud’un Ankara’da kurduğu Zaviyesi, 1462 yılında oğlu Minnet’in tasarrufunda olduğu bilindiğine göre Ahi Mesud bu tarihten önce vefat etmiş olabilir(Şahin ve Hacıgökmen, 2014: 164). Ankara’da vefat eden Ahi Mesud’un mezarı Bağlıca köyü mezarlığındadır. Mezarlıkta bulunan çok sayıdaki kitabesiz mezar taşlarından birisinin ona ait olduğu söylenmektedir. Etimesgut Belediyesince 2018 yılında bu mezar üzerine baldaken tarzında bir Ahi Mesud Türbesi yaptırılmıştır. Sekizgen planlı türbenin üzeri kubbe ile örtülmüştür. Yan tarafları açık olan türbe

geleneksel Türk motifleri ile süslenmiştir. İçine Ahi Mesud'u temsil eden büyük bir lahit konulmuştur (Res. 1-2).

Ahi Mesud'un Ahi Sinan, Ahi Minnet ve Ahi Turud isminde üç oğlu vardır. Bunlardan Ahi Sinan, sahip olduğu şeceresi ile babası Ahi Mesud'dan daha meşhur olmuştur. Halen Kırşehir Müzesinde teşhir edilen, Ahi Sinan'a Ahi Mahmud tarafından 1471 yılında verilmiş, Farsça ve Türkçe iki şecere bulunmaktadır. Ahi Sinan şecerelerinde ahilik ve kendisi hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu şecereler çeşitli çalışmalarla tanıtılmıştır (Köksal, Kurtoğlu, Şenödeyici, Özer, 2008: 20-87; Hacıgökmen, 2007: 110). Ahi Sinan, çok sayıda mülkünü Ankara'da kurduğu evlatlık vakfına bağışlamıştır (TKGMA, 558: 43). Ahi Sinan'ın Ahi Çelebi ile birlikte 1485 yılında Ahi Mesud Zaviyesinde, şeyhlik ettiği bilindiğine göre vefatı daha sonraki bir tarihte olmalıdır (Şahin ve Hacıgökmen, 2014: 164).

Ahi Mesud'un Ahi Turud isimli diğer oğlu Ahi Sinan şecerenamesindeki şahitlerden birisidir (Yıldırım, 1994: 50; Köksal, Kurtoğlu, Şenödeyici, Özer, 2008: 20-87.). Ahi Mesud'un Minnet ismindeki oğlunu 867/1472 yılında Bağlıca'daki babasının çiftliğini tasarruf etmesinden öğreniyoruz (BOA, 1522: TD.117: 20). Kasaba'ya bağlı Yapraklı köyündeki Ahi Minnet Çiftliğini evlatlık vakıf olarak Ahi Minnet'in vakfettiği 1522 yılında yapılan tahrirde kayıtlıdır (BOA, TD.117: 35a).

Ankara Ahi Mesud Zaviyesi

Ahi Mesud, Kırşehir'de ve Ankara'da birer zaviye kurmuştur. Kırşehir'deki zaviyeye ait Osmanlı devri sonlarına kadar arşiv belgeleri bulunmaktadır. Bu da zaviyenin o döneme kadar faaliyette olduğunu göstermektedir (BOA. EV-MH-01541-00568 ve BOA. EV-MH-01617-00338 ve nolu belgeler; Maden, 2015: 133).

Ankara'dan batıya giden yol üzerinde yer alan Etimesgut'taki Ahi Mesud Zaviyesi bir ahinin yaptırıp vakfettiği bir hayır kuruluşudur. Buradan gelip geçen insanların çeşitli ihtiyaçlarının bedelsiz karşılandığı bir tesis olması yönüyle önem kazanır. Etimesgut isminin esin kaynağı olan Ahi Mesud'un Etimesgut isminin esin kaynağı olan Ahi Mesud'un Bağlıca'da kurduğu bilinen Zaviyesi'nin binası ve vakfiyesi günümüze gelememiştir. Bağlıca Köyünde Ahi Mesud Zaviyesi'nin herhangi bir

kalıntısı kalmadığından tam olarak bulunduğu nokta, mimari şekli ve hangi bölümlerinin olduğu gibi hususları bilemiyoruz. Ancak arşivlerde bulunan çok sayıda belge sayesinde zaviye ve vakfı hakkında önemli bilgileri bulmak mümkündür.

Ahi Mesud Zaviyesinin yeri konusunda iki farklı durum bulunmaktadır. İlk Bağlıca Köyü yaşlılarından aktarılan rivayete göre Bağlıca Köyü mezarlığında Ahi Mesud'un mezarı bulunmaktadır. Bu mezarlığın kenarında da zaviye bulunmakta imiş (Hacıgökmen, 2011: 55; Erdoğan, Kırpık, Akyol, Kılıcı, Çam, 2015: 244). Bu bilgiye göre zaviye, mezarlık ve yanındaki yenilenmiş olan eski Bağlıca Köyü Camisi çevresinde bir yerde olması da mümkündür.

Diğer durum yazılı belgelerden çıkmaktadır. Ankara'ya ait 1463, 1522, 1537 ve 1571 tarihli tahrir defterlerinin tamamında ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Başbakanlık Osmanlı arşivindeki dörder belgede zaviyenin "Bağlıca" köyünde olduğu kayıtlı olmasına karşılık, Ankara şer'î sicil defterlerinde, 1605- 1809 yılları arasındaki 24 adet kaydın, 6 adedinde zaviyenin "Ahi Mesud" köyünde olduğu kayıtlıdır. Bağlıca kelimesi sadece buradaki vakfın çiftliğinin yerini belirtmek için kullanılmıştır. Bu farklı isimlendirmeler ve çeşitli zamanlara ait başka belgeler de olan "Ahi Mesud" Karyesinin günümüzdeki Etimesgut ilçe merkezinin yerinde olduğu, zaviyenin de burada olabileceği ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Zaviyenin vakfiyesi elimize geçmediğinden aynı dönemde Kahraman Kazan Tekke Köyünde Turasan Beyin kurduğu zaviyenin 1423 tarihli vakfiyesi bu konuda bize yol bilgi vermektedir. Yeğen Bey Vakfiyesi diye de bilinen bu vakfiyede, "Zaviye gelen her fukaraya açıktır. Zaviyede günde iki defa yemek pişirilir; orada hazır bulunanlar, misafirler, mukim ve mücavir olanlar ondan yerler. Oraya binek hayvanı ile bir misafir gelirse hayvanına yulaf verilir. Eğer şanlı şerefli bir kimse misafir olarak gelirse onun şanına layık en güzel şekilde ona ikrâm olunur. Zaviyenin kapısı daima açık bulunacaktır. Giren girer, çıkan çıkar. İsteyen misafir olur gider, dileyen mücavir olarak kalır. Geceyi geçirmek isteyen yatar, gitmek isteyen gider. Oradan misafir kovulmaz, azarlanmaz, men olunmaz; nasıl isterse öyle yapar, misafire tabi olunur." (VGMA, 2113, 326; Kılıcı, 2013, s.71).

Elimize geçmeyen vakfiyenin bazı şartlarını arşiv belgelerinden öğrenebiliyoruz. Bu konudaki en eski belge Osmanlı devrinde yazılan tahrir defterleridir. Tahrirlere göre Fatih devrinde yazılmış olan 1463 tarihli Ankara'nın en eski tahrir defterinde Bağlıca köyü aşar gelirinin dörtte üçü köydeki Ahi Mesud Zaviyesine, dörtte biri Ankara'daki Ahi Şerafeddin Zaviyesine gitmektedir. Zaviyenin Bağlıca'da bir değirmeni vardır Ayrıca Bağlıca'daki Ahi Mesud Çiftliği zaviyenin diğer akarıdır.(BOA, MAD. d. 00009.225;AŞSD, 695 defter, 175.168). Vakfın gelirleri 1693 tarihli bir belgede şöyledir. «Ahi Mesud karyesinin 1104 senesinin gayetine dek a'şar-ı şer'iyye ve bennak ve mücerred ve resm-i zemin ve icare-i çayır ve icare-i değirmen ve mahlûl iki bine varıncaya dek mahlûlünü tarafımızdan Ali Çelebi ibni Hamza vekil nasb etmiştir". (AŞSD,759-274-474) 21 Kasım 1679 tarihli bir belgede de "Vakf-ı mezburun masarîf-ı muayyeneden fazlası evlada meşruta olmağla bade'l-yevm vakfı merkum arazisinden hâsıl olan a'şar-ı şer'iyye ve rüsum-ı örfiyeden ba'de ihrac'ı-masarîf fazla kalanı, ale'l-iştiraki's-sevil beynimizde münasafeten taksim etmek üzere razı oldum» demektedir.(AŞSD, 807. 107. 291),

Zaviyenin geliri 1463 yılında yapılan Ankara'nın tahririnde 1365 akçe iken, 1522, 1530 ve 1571 yıllarında yapılan tahrirlerde 1574 akçeye çıktığı görülmektedir(Erdoğan, 2004: 190). Zaviyenin Bağlıca köyünde bulunan değirmenin 1571 tarihli tahrirde ve 16 Cemaziyelula 1044/ 7 Kasım 1634 tarihli bir belgede harap durumda olduğu yazılıdır. Belgede 30 yıldan beri harap ve kullanılamaz durumda olan vakfın değirmenin onarılması şartı ile yıllık 700 akçe bedel ile müteveli tarafından uzun süreli kiraya verildiği kayıtlıdır(AŞSD, 713. 0004, 3: 7). 8 Safer 1183/13 Haziran 1769 tarihli bir belgede Ahi Mesud zaviyesinin Bağlıca karyesi yakındaki çiftliğin üç bin baş koyununun on seneden beri Ahi Mesud Zaviyesinin vakıf arazisinde otundan suyundan faydalandığı halde hiçbir bedel ödemediği ve bu bedelin verilmesini istenildiğinde Mahkeme kararında sürü sahibinin zaviyeye 70 baş koyun vermesini kararlaştırmıştır (AŞSD, 00840 defter.00001 16.sıra).

Tahrir defterlerine göre Ahi Mesud Zaviyesinin geliri:

Tahrir yılı	1462	1522	1530	1572
Ahi Mesud Zaviyesi	1365	1574	1574	1574
Turasan Bey Zaviyesi		6279	6379	

Vakfın giderleri konusunda belgeler incelendiğinde, zaviyenin ayende ve revende şeklinde ifade edilen, gelip geçen yolcular için yemek pişen bir aşevi olduğu, sadece bir kişinin hizmet ettiği bilinmektedir. Ancak yolcuların konakladığı başka bir binasının olup olmadığı konusu anlaşılamamıştır. Bu durum zaviyenin küçük ölçekli bir yapı olabileceğini göstermektedir. Zaviyenin hangi tasavvufi harekete bağlı olduğu, buradaki şeyhe bağlı dervişler olup olmadığı konusunda bilgi yoktur.

Zaviyenin Görevlileri

Arşiv belgelerine göre Ahi Mesud Zaviyesi vakfında, tevliyet (vakfın yönetimi), zaviyedar(küçük tekkelerde şeyh)-meşihat(şeyhlik), nazır (denetimci) ve hizmetkâr gibi görevler için atama yapılmıştır. Tevliyet ve zaviyedarlık genellikle bir kişide toplandığı gibi buna nezaret görevinin de eklendiği zamanlar olmuştur.

Zaviyedeki bu görevler hakkında en eski bilgiler tahrir defterlerinde bulunmaktadır. Ankara'nın 1463 tarihli ilk tahrir defterinde Ahi Mesud'un oğlunun oğlu Ahi Çoban'ın zaviyedar olduğu kayıtlıdır (Belge.1-MAD, 00009. 225: 224b). İncelediğimiz 1522 tarihli ikinci tahrir defterinde ise zaviyenin şeyhliğinin Ahi Doğan'ın tasarrufunda olduğu kayıtlıdır. Bu tahrir defterinde önceki deftere atıf yapılarak, Defter-i Köhne'de Ahi Mesud'un oğlu Ahi Minnet'in nezaret ettiği, Ahi İbrahim'in müteveli olduğu kaydedildikten sonra tahririn yazıldığı yılda, Ahi Mesud'un neslinden Mehmed oğulları Ahi Hoca ve Ahi Babal'nın zaviyenin meşihatini, vâkıfın diğer oğlu Emre'nin mütevelliliği yürüttüğü kayıtlıdır. Zaviyenin hizmetkârı ise Hızır biraderi Pir Ali'dir (Belge.2- BOA, TD. 117: 20b). 1571 yılındaki hizmetkârı ise Ahi Mehmed oğlu Hüseyin'dir(TKGMA, 558:32a).

Çeşitli vakıflarda ayrı ayrı kişilere verilen müteveli, şeyh ve zaviyedar görevleri Ahi Mesud Zaviyesinde tahrirlerin yazıldığı yıllardan sonra bir kişide birleştirildiği görülür. Vakfı ve zaviyeyi yöneten bu görevli, belgelerin çoğunluğunda “müteveli ve şeyh” şeklinde bir kısmında “müteveli ve zaviyedar” veya sadece “ müteveli” şekillerinde geçmektedir. Bir belgede görevin türü belirtmeden sadece tasarruf eden kişi olarak kayıt edildiği görülmektedir.

Arşiv belgelerine göre vakfın şartlara uygun olarak vâkıfın erkek neslinden gelen kişilerin uzun süre boyunca zaviyeyi yönettikleri belgelerde kayıtlıdır (Belge.3-AŞSD, 694- 343). 25 Muharrem 1129./ 9 Ocak 1717 tarihli bir belgede “Tevliyet ve meşihatı (müteveli ve şeyhlik) aslah-ı ebna-i ve ebna-yı ebna-ya(erkek çocuk) batnen bade batnin (birinci çocuk) ve neslen bade neslin ve akaben bade akabin (erkek evladın evladı)” şeklinde şart koşulduğu yazılıdır. Bu şer’i sicil kaydında vâkıfın neslinden İhsan binti Mehmed isimli bir hatunun zaviyenin yönetimine görevlendirilmesi üzerine zaviyenin tevliyet ve meşihatına vâkıfın neslinden sadece erkeklerin tayin edilebileceği hususu, Ankara halkından üç kişiye de sorularak deftere yazılmıştır(VGMA, 235. 16, 00009).

Bir şer’i sicil kaydında 1081/ 1670 yılında zaviye vakfına müteveli olarak Şeyh Mehmed tayin edilmiş(AŞSD, 740 defter: 154: 489), Receb 1099 / Mayıs 1688 tarihinde müteveli ve zaviyedarlık görevleri Himmet Hoca’ya verilmiştir(Ankara ŞSD, 759-274-474). Sadece zaviyedarlık görevine 1 Zilkade 1108 / 22 Mayıs 1697 tarihinde Mustafa halife tayin edilmiştir(Ankara ŞSD, 763, 323, 601). Zaviyenin zaviyedarlık, şeyhlik ve nezaret görevleri iki hisseye bölündüğü, bu görevi müştereken yürüten iki görevlinin vefatlarından sonra 9 Safer 1217/ 11 Haziran 1802 tarihinde yerlerine onların çocukları Ali ve Ali bin Ali tayin edilmiştir(VGMA, 532, 71). Ali bin Ali’nin çocuksuz vefat etmesi üzerine zaviyedar, tevliyet ve meşihat görevlerini yürütmek üzere 21 Ramazan 1229/6 Eylül 1814 tarihinde Hafız Hayreddin tayin edilmiştir(AŞSD, 900, 129, 168).

Bazı Usulsüz Uygulamalar

Zaviye hakkındaki 07.05.1010/ 3 Kasım 1601 tarihli şer’i sicil kaydında Defter-i Hakanide “nezaret” görevi kayıtlı olduğu halde vakfı yönetenlerin ekl ve belî’ eylemek(vakfın gelirini yiyip içmek) için bu göreve bir kişinin

tain edilmesini önledikleri ifadesinden sonra, Hacı Ali'nin nazır olarak tayin edildiği kayıtlıdır. Yevmi 10 akçe ücret ile nezaret görevine 26 Safer 1217 / 28 Haziran 1802 tarihinde müştereken Ali isimli iki kişi tayin edilmiştir(VGMA, 532: 71).

29 Zilhicce 1064/ 10 Kasım 1654 tarihli bir hüccette, köy ahalisinden bazıları “kadimü'l-eyyamdan bu ana gelince karye-i mezbure ahalisinin odalarına nüzul eden misafirinun yemleri canib-i vakıfdan zaviyedar olanlar veregelmişlerdir. Biz bu hususa bu vecih üzere şahadet dahi ederiz deyu şahadet etdiklerinden sonra merkum Hızır Bey misafirinun nisfına rızasıyla vermeye teahhüd edüb ahali-i merkume dahi nisfi aherini rıza ile kendüler vermek üzere kabul etmeleriyle”. (AŞSD, 725_0059 sayfa 114, sıra 374) Daha sonra yine bir mütevellî köy odalarına gelen misafirlerin hayvanlarına yem vermeyince konu köy halkı tarafından mahkemeye taşındığını 11 Receb 1224 /2 Ağustos 1809 tarihli bir belgeden öğreniyoruz. Köy halkının odalarında misafir olarak kalan kişilerin hayvanlarının yemlerinin için her yıl 15 keyl-i şa'ir vermeyi mütevellî Ali bin Ali vermeyi kabul ettiği kayıtlıdır(AŞSD, 894: 45, 118).

Ahi Mesud Zaviyesinin tevliyet ve zaviyedarlığı batn-ı evvelde bulunan evladına verilmesi şart koşulmuşken batnı saniden kişilerin Askeri tarafından berat etdirüb dahl etmeleriyle tayin edildiği, Rebiulahir 1104 / Aralık - Ocak 1692-1693 tarihli bir belgede görülmektedir(AŞSD, 759-274-475).

Bu yolsuzluklardan biri de vakfın evlatları yerine Hacı Bayram-ı Veli soyundan gelen birilerinin tayin edilmesidir. 20 Zilhicce 1187/ 4 Mart 1774 tarihli bir belgede zaviyenin erkek evlatlarından, mütevellisi ve şeyhi Ali Dede'nin çocuksuz ölmesinden sonra bu göreve layık olduğu kabul edilen Hacı Bayram- ı Veli evladından Tayyib Baba'nın tayini uygun görülmüştür (Belge.4-AŞSD, 850:198). Onun ölümünden sonra oğlu ve torunun bu görevleri yürüttüğü 19 Rebiulevvel 1243/ 10 Ekim 1827 tarihli bir kayıttan anlaşılmaktadır. “Hacıköy, Ayaş İncepelit ve Ahi Mesud Zaviyeleri zaviyedarlığına Hacı Bayram-ı Veli soyundan Seyyid Ahmed Baba ibni Seyyid Mehmed Said tayin edilmiştir”(VGMA, 535: 96). Muhtemelen bu tayinden sonra bu göreve vâkıfın kendi neslinden gelenlerin tayini yapılmıştır. Ancak bu sırada aynı görev dörde bölünmüştür. 11 Cemaziyelevvel 1252 / 24 Ağustos 1836 tarihli bir belgede Hafız Hayreddin vefat edince oğulları

Seyyid Ahmed Ataullah, Seyyid Mehmed Bahaeddin, Seyyid Hasan Tahsin ve Seyyid Hüseyin Hasib halifeler verdikleri dilekçede babalarının yerine müştereken görevlendirilmelerini istemişlerdir. Zaviye hizmetlerinin yürütülmesi “ayende ve revendeye it’am-ı taam olunmak” ve hayratının imarını yerine getirmek şartı ile görevlendirilmiş ve kendilerine berat verilmiştir(BOA, EV MH 00025 00040).

Osmanlı devletinin son zamanlarında mali sıkıntılardan kurtulabilmek için köylerdeki vakıf arazilerinin gelirlerine devletçe el konulmuştur. Devletçe işletilen bu arazilerin gelirlerinden mütevelliler ve vakıf evlatlarına düşen paylar ödeniyordu(Öztürk, 1995: 19). Ahi Mesud Zaviyesi arazileri de devlet yönetimine geçince vakfın yöneticileri ücretlerini devletten almışlardır. 29 Şaban 1264 / 31 Temmuz 1848 tarihli bir belgede vakfı, mütevellisi olarak birlikte yöneten Seyyid Ahmed Ataullah, Seyyid Mehmed Bahaeddin ve Seyyid Hasan Tahsin Efendi kendilerine tevliyet(yönetim) ücretlerinin ödenmesini talep etmektedirler(BOA, EV. MKT. 01058: 00334). Zaviyenin bu tarihte faal olduğunu, burada gelip giden yolcuların ihtiyacının karşıladığını gibi gösterilmekte ise de gelir miktarının azlığı şüphe uyandırmaktadır.

Gurrei Zilkade 1296 / 17 Ekim 1879 tarihli bir belgede, Zaviye Vakfının mütevellilerine her yıl iki taksit halinde beş yüz kuruş ödendiği, uzun zamandır vakfın muhasebesinin yapılmadığı, zaviyenin faal olup olmadığı bilinmediğinden bu hususların araştırılması istenmiştir (Belge. 5- BOA, EV MKT 00973: 00004).

Ancak sonraki yıllarda vakfın muhasebesinin yapıldığına dair bir belge bulamadık.

Emir Yaman

Anadolu'nun her köşesinde oraya ismini veren, o bölgenin manevi sahibi kişilerin türbeleri ve yatırları vardır. Halk bu ulu kişileri ataları sayar, saygı duyar. Yanından geçerken onlar için dua eder, bazen geçmişten gelen halk inanışlarına göre onların maneviyatından medet umar. Emir Yaman da yörenin fethi sırasında yararlıkları olmuş bir kişidir. Burada onun mezarı olması ve köyün onun adını taşıması tarihi gerisinde bilinmeyen tarihi bir gerçeğin varlığına işaret etmektedir.

Kendisi tarihi bir yerleşim olan Emir Yaman Köyünün tarihi bir yol üzerinde kurulduğunu burada bulunan Roma dönemine ait bir mil taşı göstermektedir(Macpherson, 1954:113) Esasen Emir Yaman köyünün I. Murat (1362-1389) zamanına var olduğunu Fatih devrinde yapılan, 1463 tarihli Ankara tahrir defterinden öğreniyoruz. Bu tahrir defterinde : “Karye-i Emir Yaman, Timar-ı Kutluca Hüdavendigâr zamanında Frenk yer imiş” (Belge.6- BOA, MAD.d. 09: 64b) şeklindeki kayda göre Emir Yaman köyünün XIV. Yüzyılda var olduğu, Kutluca Tımarı’nı bir Frenk’ in kullandığı anlaşılmaktadır. 116 sene sonra 979/1571-2 yılında yapılan tahrirde Emir Yaman Köyünde vergi veren 25 kişinin tamamının Türk olduğu görülmektedir. (TKGM Arşivi Ankara Mufassal Tahrir Defteri Eski 74 Yeni 17 Sayfa: 72-a,b) 1843 yılında yapılan nüfus sayımında da Emir Yaman Köyündeki 21 kişinin tamamı Türk nüfustan meydana gelmektedir(BOA. NFS. d. 01804, H1258 Miladi: 1842 /1243, s.95-96).

Yaman ismine Ankara dışında bazı yerlerde rastlıyoruz. Kastamonu’da Candaroğlu Beyliğinin kurucusu Şemsüddin Yaman Candar isminin kişi ismi olarak kullanılması, Emir Yaman’ın kişi ismi olduğunun delilidir (Çelik, 2002: 1248).

Yaman Köyünde bulunan Kutluca Tımarı’nın varlığı burasının askeri bir mücadele ile alınarak tımar haline geldiğini söylemek gerekiyor. (BOA MAD.d. 00009.67: 64b) Tapu ve Kadastro arşivindeki 979 tarihli tahrir de bu tımarın raiyyet olarak kaydedildiği yazıdır.

Cevdet Türkay, Emir Yaman köyünün Eryaman haline gelmeden önce yaptığı çalışmasında muhtemelen çok yaşlı bir Emir Yamanlıdan köyün ismini “İmiryaman” şeklinde duymuş olmalı ki boy adı olarak değerlendirerek burasının “Yörükan taifesinden” olduğunu yazmıştır(Türkay, 1979:432). Ancak Faruk Sümer’in Oğuzlar üzerine yaptığı çalışmada bu yörede “Eymür” boyunun varlığını bildiren bir tespiti yoktur (Sümer, 1972: 345). Eryaman Hazretlerinin Türkmenlerin Cerit Koluna mensup olduğunu iddia eden bir görüşün ciddiye alınacak bir yönü olmadığını düşünüyoruz (Köken, 2018)

Arşiv belgelerinde Emir Yaman’ın bir kişi ismi olması gerektiğini düşünüyoruz. Emir Yaman bu çevrenin fethinde yararlılığı olan bir komutan

olmalıdır. (Yedi asırlık “Emir Yaman” isminin “Eryaman “olarak değiştirilmesi bir işgüzarlık örneği olmuş.)

Eryaman köyü Camisinin kuzeyinde Emir Yaman’ın sade bir toprak mezarı bulunmakta idi. 2018 yılında buradaki Emir Yaman’ın mezar üzerine Etimesgut Belediyesince kesme taştan lahit şekline süslü bir mezar yaptırılmıştır(Resim.3).

Bu çalışma ile tarihi bir yol üzerindeki Ankara’daki ahilik ve Bağlıca’da kurulmuş olan Ahi Mesud Zaviyesi üzerinde durduk. Ahi Mesud Zaviyesi konusunda yeni bilgiler ortaya çıkarmaya çalıştık. Ahi Evren geleneğini ve fikirlerini Ankara’da yaşatan bir alp eren olan Ahi Mesud’u arşiv belgelerine göre tanıtmayı amaçladık. Hakkında fazla bir bilgi olmamakla birlikte Ankara tarihinde efsane olmuş kişilerden biridir.

Zaviyesi hakkında oldukça çok sayıdaki arşiv belgesi bulunması konunun daha derinliğine incelenmesi gerektiğini işaret etmektedir.

Kaynaklar

- BOA, MAD, No:9: (867/1462): Ankara Livası Tımarları Mufassal Defteri,
BOA, TD.117 nolu H.928/M.1522 tarihli *Ankara Sancağı Mufassal Tahrir defteri*
BOA, (1993).438 Nolu Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri, 937/1530, I,
Kütahya, Kara-hisâr-ı Sâhib, Sultan-önü, Hamid ve Ankara Livâları,-Dizin ve
Tıpkıbasım-, Ankara.
- Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyûd-ı Kadime Arşivi, 558 Nolu, 979/ 1571
tarihli Ankara Evkaf Defteri.
- Muallim Cevdet(1932). Zeyl-i âlâ Fasl'ıl "el -Ahiyyet'il Feteyân'it Türkiye" Fî
Rihlet-i İbni Batuta, İstanbul.
- Macpherson, I.W,(1954), " Roman Roads and Milestones og Galatia", Anatolian
Studies, Vol. 4: 111-120.
- Oral, Z.(1962). "Ahi Şerefüd-din Türbesi", Milletlerarası Birinci Türk Sanatları
Kongresi Ankara:306-321.
- Ongan, H.(1958) Ankara'nın 1 Numaralı Şer'iyye Sicili 21-Rebiülâhır-991-Evahir-i
Muharrem-992(14-Mayıs-1583)-(12 Şubat-1584), TTK Basımevi-Ankara.
- Ongan, H.(1974), Ankara'nın İki Numaralı Şer'iyye Sicili 1- Muharrem 997--
Ramazan 998(20 Kasım 1588-11 Temmuz 1590, TTK Basımevi-Ankara.
- Sümer, F.(1972). Oğuzlar, A.Ü. Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi yayını, Ankara.
- Cevdet Türkay(1979). Türkay, Cevdet, Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak Aşiret
ve Cemaatlar, Tercüman Gazetesi yayını, İstanbul.
- Öztürk, N.(1995)."XIX. Asır Osmanlı Yönetiminde Yaşanan Batılılaşma
Hareketlerinin Vakıflar Üzerindeki Etkileri, " İslami Araştırmalar Dergisi, C. 8,
S.1: 13-33.
- Hacıgökmen, M. A. (2001).“ Selçuklular Zamanında Ankara Ahileri Hakkında Bir
Araştırma”,I.Uluslar Arası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Bildiriler I, Konya,
s.373-387.
- Hacıgökmen, M. A.(2005). “Ankara Ahilerinin Ticarî Faaliyetleri ve Bacıyân-ı Rûm
Hakkında Bir Araştırma”, A.Ü. Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi
Dergisi, (OTAM) sayı:18, Ankara, , s. 185-213.
- Hacıgökmen, M. A. (2007). Ahi Şecere-Namelerinin Tarihî Temeli ve Yazılış
Sebepleri” *S.Ü. İlahiyat Der.* 23/bahar, : 107-115
- Hacıgökmen, M. A. (2011). Ahiler Şehri Ankara, Kömen yay, Konya.
- Hacıgökmen, M. A. (2012). Anadolu'da Ahiliğin Esnaf Teşkilatı Haline Dönüşmesi
ve Tımar Sistemine Yansımaları(Ankara Örneği)”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat
Araştırmaları Dergisi, S. 32: 263-291.
- Şahin, İ., M.A. Hacıgökmen,(2014). “Ahi Sinan”, Ahilik Ansiklopedisi, I, Ankara:
164.

- Yıldırım, S.(1994). Bazı Ahi Şecere-Nâmelerinin Muhtevaları ve Tarihi Değerleri, Selçuk Üniversitesi SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Çiftçiöğlü, İ. (1995). Ankara Ahileri Devleti ve Dönemi, Selçuk Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Kaynak, R.(2001). H.1070-1071 (M.1660-1661) Tarihli 46 Numaralı Ankara Şer'iyye Sicili, Gazi Üniversitesi SBE. Yayınlanmamış Dok. Tezi C.1, Ankara.
- Erdoğan, E.Ö., (2004). *Ankara'nın Bütüncül Tarihi Çerçevesinde Ankara Tahrir Defterlerinin Analizi*, G. Ü.SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Güzel, H. (2002). *Ankara'nın Bütün Tarihi Çerçevesinde Ankara Vakıfları: Tespit ve Değerlendirme*, Hacettepe Üniversitesi, SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Nurdan, S. (2012). XV ve XVI. Yüzyıllarda Ankara Şehri Vakıfları, GÜ.SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara. (Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Tasnifi 116-05 numaralı, 928 /1522 tarihli Ankara Sancağı vakıf tahrir defteri.) Ankara.
- Erdoğan, A.(2012). Ankara Erenleri 2, Ankara.
- Erdoğan, A., G. Kırpık, H. Akyol, A. Kılıcı, M. Çam,(2015). Şehr-i Kadim Ankara, C. 3, Ankara.
- Kılıcı, A.(2013). "XV. Yüzyıl Ankara Ümerasından Turasan Bey ve Türbesi", II. Uluslararası Ankara-Kazan ve Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu, Ankara, s. 68-75.
- Köksal, M. F., O. Kurtoğlu, H. Karaköse, Ö. Şenödeyici, (2008). Kırşehir Müzesindeki Ahilik Belgeleri, Kırşehir.
- Karasoy, Y.(2003). "Ahi Kelimesi ve Türk Kültüründe Ahilik", *Selçuk Üniv. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 14: 1-15.
- Maden, F. (2015). "Kırşehir Şer'iyye Sicillerinde Ahi Evren ve Ahi Mesud Zaviyeleri ", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş-ı Veli Araştırmaları Dergisi*, S. 76: 133-146.
- Kazıcı, Z. (1988). Ahi Baba, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 1,İstanbul:527.
- Kazıcı, Z. (1988). Ahilik, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 1, :540-542.
- Taylan K., Etimesgut Tarihi Ve Arkeolojisi. <https://archive.org/details/AnkaraEtimesgutTarihiVeArkeolojisi>, pp: 1-13Erişim: 21.3.2018).
- Eyice, S(1972). "Ankara'nın Eski Bir Resmi", TTK. Atatürk Konferansları, IV. Ankara: 62-124.
- Çelik, A. (2002). "Çepnilerin Anadolu'nun Türkleştirilmesindeki Yeri Ve Önemi", *Türkler*, C.6: 312-323.

EKLER

Çeşitli Belgelerde Ahi Mesud Ahi Mesud Zaviyesine Yapılan Tayinler

Önceki Görevli	Yeni Görevli	Görev Türü	Tarih	Belge No
	Ahi Çoban	Mutasarrıf	867/ 1463	BOA. Mad.d. 0009-224
	Ahi İbrahim	Tevliyet	928 /1522	BOA.117-27, 28
	Ahi Himmet	Nezaret	928 /1522	BOA.117-27, 28
	Ahi Doğan	Meşihat	928 /1522	BOA.117-27, 28
	Pir Ali	Hizmetkâr-I Zaviye	928 /1522	BOA.117-27, 28
	Behram	Tevliyet	979/1571-2	TKGMA,558 -
	Hüseyin	Hizmetkâr-I Zaviye	979/1571-2	TKGMA, 558 -
	Halife Mehmed	Tevliyet Meşihat	9 Ocak 1717	VGMA, 235-16-9
	Seyyid Mehmed Said- Ali bin Ali	Tevliyet, Meşihat	11 Haziran 1802	VGMA,532-71
Ali bin İbrahim	Seyyid Mehmed Said		11 Haziran 1802	VGMA,532-71
Ali- Derviş Ali	Ali bin Ali	Nezaret	28 Haziran 1802	VGMA,532-71
Seyyid Mehmed Said Baba	Seyyid Ahmed Baba	Nısif Zaviyedarlık Meşihat, Tevliyet	10 Ekim 1827	VGMA, 535-96
Hafız Hayreddin	S.Ahmed Ataullah, S. Mehmed Bahaeddin, S. Hasan Tahsin, S. Hüseyin Hasib	Zaviyedar, Tevliyet, Meşihati	24 Ağustos 1836	BOA, EV. MH.025.040

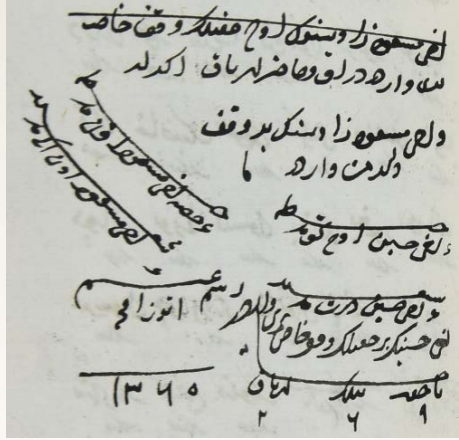
Ankara Şer'i Sicil Kayıtlarında Ahi Mesud Zaviyesine Yapılan Tayinler

Önceki Görevli	Yeni Görevli	Görev Türü	Belge Tarihi	Şer'sicil No
	Hüseyin Çelebi	Zaviyedar		Ongan,1958:113
	Hacı Ali	Nazır	3 Kasım 1601	694-343
Ahi Hoca	Muslihiddin	Mütevelli-Şeyh	28 Mayıs 1605	695-168
	Şeyh Mustafa ibn Hac Hüseyin	Şeyh Mütevelli	7 Kasım 1634	713-3-7
Mustafa-	Mahmud	Tevliyet	10 Haziran 1641	716-218-912
Mustafa-	Şeyh Hızır	Şeyh Tevliyet	10 Haziran 1641	716-212-897
Şeyh Hızır-	Mahmud	Tevliyet	21 Aralık 1642	717-29-196
Mehmed	Baliden	Tevliyet Şeyhlik	24Temmuz 1654	725-440
	Hızır Bey ibni Sefa	Mütevelli	10 Kasım 1654	725-59-114
	Şeyh Mustafa	Mutasarrıf	16 Ağustos 1662	734-82-160
Şeyh Mustafa	Mehmed	Zaviyedar	16 Aralık 1667	738-71-137
Mustafa	Mehmed	Mütevelli	1670-71	740-154-489
Mustafa	Mustafa	Zaviyedar	22 Haziran 1685	752-1051
Mustafa-Mehmed- Bali-Mustafa	Himmet Hoca	Tevliyet Zaviyedar	Mayıs 1688	759-274-475
Himmet Hoca	Mustafa	Zaviyedar Tevliyet	24 Mayıs 1694	760-164-467
Mustafa	Mustafa halife	Tevliyet Zaviyedar	22 Mayıs 1692	763-323-601
Mustafa	Mehmed bin Baki	Şeyh Mütevelli	9 Temmuz 1701	766-158-359
	Bayram	Tevliyet Şeyh		788-81-499
Ali bin Hasan		Nısf Şeyh Mütevelli	21 Kasım 1769	807-107-291
	Ali Dede bin İbrahim bin Hacı Bayram	Zaviyedar	13 Haziran 1769	840-1-840
Ali Dede	Evlad-ı Hacı Bayram Tayyib Baba	Nısf Tevliyet Şeyh	4 Mart 1774	850-198
İhsan binti – Bayram	Halife Mehmed	Mütevelli Şeyh	9 Ocak 1717	235-9
	Ali bin Ali	Zaviyedar Mütevelli	2 Ağustos 1809	894-45-118
Ali bin Ali	Hafız Hayreddin	Zaviyedar Mütevelli, Şeyh	6 Eylül 1814	900-129-168

Belgeler

Belge 1: BOA. MAD.d.00009.225: 224.

Ahi Mesud Zaviyesi'nin üç çiftlik vakf-ı hass yeri vardır Durak ve Hazır Ekerler Ve Ahi Mesud Zaviyesi'nin bir vakıf değirmeni vardır. Mahsûl: 1365

Belge 2: Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Tasnifi, 928/1522 tarihli Ankara Evkaf Defteri. 117- s0

Karye-i Bağluca, Mezkûr karyeden sülûs erbâ' Vakf-ı Zâviye-i Ahi Mesud ki meşihateş der tasarruf-ı Ahi Doğan be-hükm-i pâdişâhî mukarrer ve rub'-ı âher Vakf-ı Zâviye-i Ahi Şerefeddin el-mezbûr ve nezâreteş der tasarruf-ı Ahi Mesud veled-i Ahi Himmet be-hükm-i pâdişâhî ve tevliyetes der tasarruf-ı Ahi İbrahim be-hükm-i pâdişâhî deyü defter-i köhnede mastûr hâliyâ nesl-i şeyhden meşihat-ı mezbûre berât-ı hümâyûnla Mehmed oğulları Ahi Hoca ve Ahi Babal'ya ve tevliyeti müceddeden mezbûre oğlu Emre'ye verilmiş bâ-berât-ı hümâyûn

İsa Fakih veled-i İdris Fakîh	k, imam
Musa veled-i O	m
İbrahim birader-i O	c
Şeyh Ali veled-i İsmail	c
Pir Ali veled-i Hazır	c
Hüdaverdi veled-i Hacı Halil	k

Hızır Bali veled-i Mürüvet	c
Hızır biraderi Pir Ali	Hizmetkâr-ı zâviye
Ramazan veled-i İdris Fakih	c
Lütfi veled-i Hızır	c
Tetimme-i Karye-i Bağluca Zaviye-i Şerefeddin	
Hıdır veled-i O	m
İbrahim birader-i O	c
İbrahim veled-i Ali	k
Sinan veled-i Ahi Mesud	Nesl-i sahib-i vakf

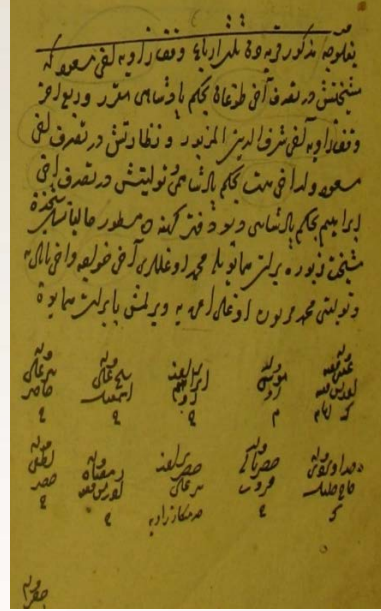
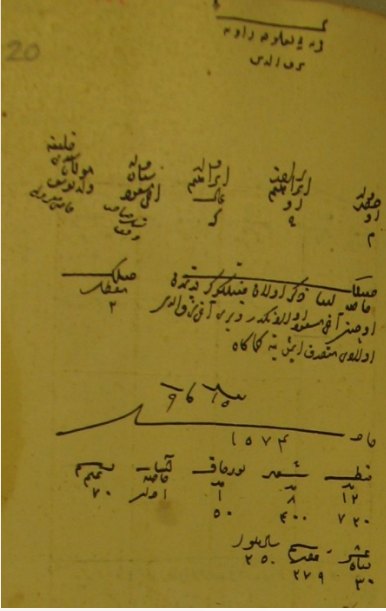
Mevlâna Seydi Halife veled-i Yusuf Kadı-yı ma'zûl

Çiftlik-i hassa 4, zikr olan çiftlik ki kadîmden üçünü Ahi Mesud evladınıdır ve biri Ahi Şerefeddin evlâdı mutasarrıf imiş yine kemakân

Çiftlik muattal 2

Nefer: 15 Hane: 9

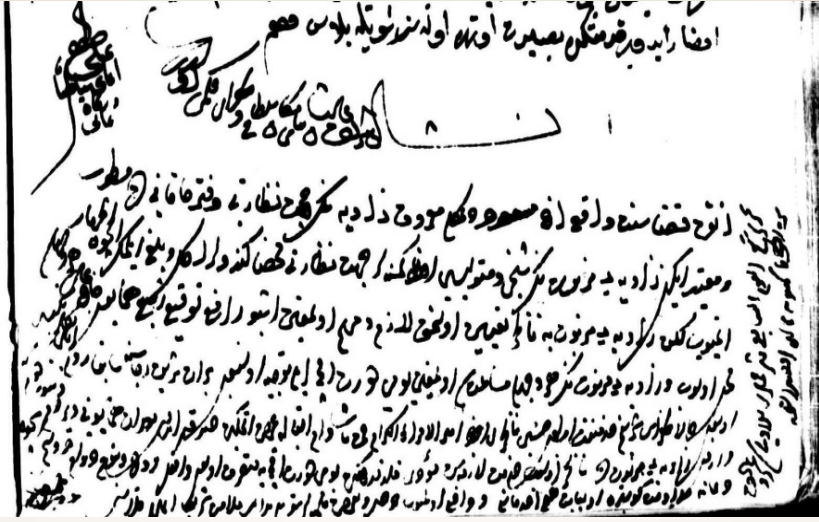
Hâsıl	1574
Hınta,	12 mud 720
Şair	8 mud 400
Burçak	1 mud 50
Asiyab-ı hassa 1 harab	
Resm-i ganem	70
Öşr-i bostan	30
Resm-i çift	279
Bad-ı hevâ	25

Belge -3: AŞSD, 694- 343.

Nişan-ı şerif-i âlişan sâmi-i mekân-ı sultani ve garrayı hüküm oldur ki

Ankara Kazasında vaki Ahi Mesud demekle maruf zaviyenin cihet-i nezareti defter-i hakanide mastur ve mukayyed iken zaviye-i mezburenin şeyhi ve mütevellisi olan kimesneler cihet-i nezareti mahzan kendüler ekl ve belî' eylemek için izhar etmeyüb lakin zaviye-i mezbureye nazır tayin olunmak lazım ve mühim olmağın işbu rafi'u tevki'i refi'u hümayun Hacı Ali her vecihle mahal olub ve zâviye-i mezburenin her vecihle müsaadesi olmağın yevmi dört akçe ile tevcih olunub berat-ı şerif ricasına sabık Rumeli Beylerbeyisi tuğrayı şerifim hizmetinde olub hasbi nazırı olan emiru'l-umerai'l-kiram Hamza Paşa dame ikbaluhu arz etmeğın sadaka edüb bu berat-ı hümayunu verdim ve buyurdum ki... zviye-i mezburede nazır olub hizmet-i lazimesi müeddi kılındıktan sonra yevmi dört akçeye mutassarıf olub vâkıfın ruhu ve devam-ı devletim için duaya müdavemet göstere ol babda. Hiç ahad mani ve dafi olmayub dahl ve taarruz kılmayalar. Şöyle bileler alamet-i şerife itimad kılalar. Tahriren fi'l-yevmi's-sabi min şehri Cemaziye'l-ula sene aşera ve elf. (07.05.1010/ 3 Kasım 1601)

Belge 4: AŞSD, 850- sıra 198 Bera

Nişan-ı şerif-i âlişan hüküm oldur ki;

Medine-i Ankara'da vaki Ahi Mesud Zaviyesi vazife-i muayyene ile nisîf tevliyet ve nisîf meşihata mutasarrîf olan evlad-ı zükurdan Ali Dede bila veled fevt olub yeri hali ve hizmet-i lazimeleri mahlûl olmağla yerine erbab-ı istihkakdan el-Hac Bayram Veli evladından işbu raifu tevkî'i refiu-ş-şani hakani Tayyib Baba her vecihle layık ve mahal ve müstehak olmağın. Müteveffayı mezburun mahlûlülünden tevcih olunub yedine berat-ı şerif-i âlişanım verilmek babında istid'âyı inayet etmeğın fevti vaki ise sadaka edüb bu berat-ı hümayun saadet makrunu verdim ve buyurdum ki; bade'l-yevm merkum Tayyib Baba varub zikir olunan zaviye vakfının müteveffayı mezburun yerine nisîf tevliyet ve nisîf meşihata mutasarrîf olub hizmet-i lazimelerin mer'i ve müeddi kıldıktan sonra nisîf vazife-i muayyenesiyle mutasarrîf olub vâkıfın ruhu ve devam-ı ömrü devletim için duaya müdavemet göstere. Ol babda taraf-ı aherden bir vecihle ve tarruz kılmayalar. Şöyle bileler alamet-i şerife itimad kılarlar. Tahriren fi'l-yevmi'l-işrin fi şehri Zilhiccet-i ş-şerife li-sene seb'u ve semanin ve mie ve elf. (20.12.1187/ 4 Mart 1774) Bi makam-ı Kostantiniyye

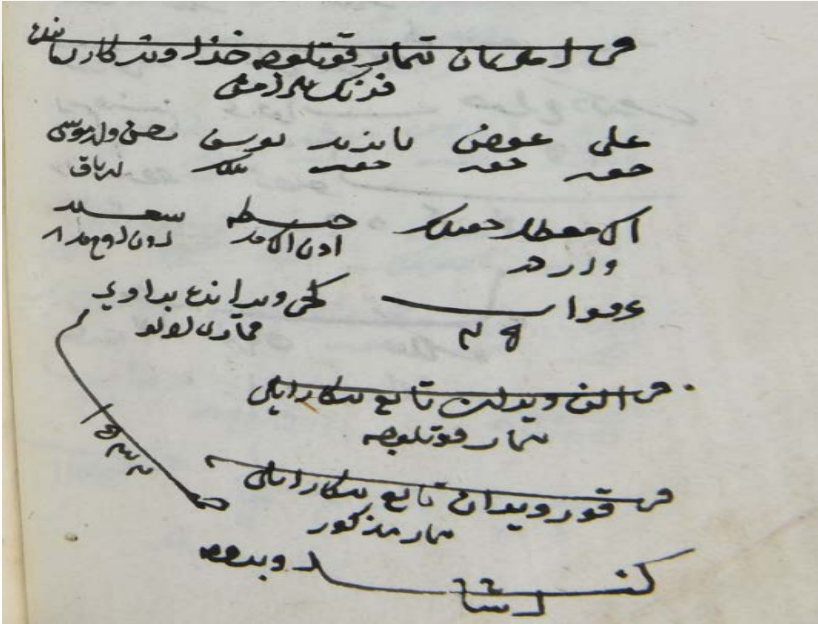
198
مدینه المنوره واقع اخی مسجدنا و بهی و طلبه معینه ابد نصف نوبت و نصف
مشحنه منصرف اولان اولاد کورده علی هم بنا و لد فوت اولوب بریجا
و خدمت لازمه لار مخلول اولمعله برینه ارباب اسحق فاده الکلیج بیلام
ولی اولاد ندره اشبور افیج سومیع رفیع انت فی حاق فی طیب بابا هر و جریله
لابق و محل و مسخوق اولمغیج منوفای فر بورک مخلولنده توجیه اونوب
بدینه برات شرف عالیت نام و بر ملک با بنده اسدغای غنایت اتخلیج
واقع ایه مده ایدوب بو برات پها یون سعادت تحفه سنور دوم و سنور
بعدا ایوم و نوم طیب بابا و ایدوب ذکر اولنده زاویه و فضیلت منوفای فر بورک
برینه نصف نوبت و نصف مشحنه منصرف اولوب خدمت لازمه لارین بری
و منودی قلده نسیکن نصف و طلبه معینه سبیل منصرف اولوب واقیقت
روح و دوام عمر و دو نیم خون و عایه مداومت کوسته او با بد طرف اولدونه
برغر و جریله و تعرض فلیه کسوبله بله کعلامت شریفه اعنا و فعله ککرلا
ع ایوم العشرین فی مسد فی الحکمه الشریفه الشیخ و شایخ و مایه و الف
مدینه المنوره

Belge-5: BOA__EV__MKT__00973_00004

Nezaret-i Evkaf-ı Hümayuna mühlak evkafdan Ankara Sancağında Bağlıca karyesinde kâin Ahi Mesud Zaviyesi Vakfının mütevellilerine beher sene iki taksit senevi beş yüz kuruş ita kılınmakta olduğu ve vakfi mezburun hayli seneden beru muhasebesi görülmediği kayden anlaşılmiş ve bu makule vakıfların beher sene muhasebelerinin rüyeti ve vakfının bil cümle varidatının dâhil-i muhasebe edilmesi nizamı iktizasından bulunmuş olduğundan zikir olunan zaviye mevcut ve mamur olub ayende ve revendeye it'am-ı ta'am olunmaktadır ve bedel-i mezkûrdan başka varidat-ı sairesi var mıdır beher sene iradı bedel-i mukayyedesı ve masarılı dâhil-i hesap olunarak muhasebesi görülmektedir rüyet olunmamış ise iktiza eden tarihten doksanbeş senesi gayetine kadar muhasebesinin serian rüyetiyle vakf-ı mezburun mahallinde zaviye-i mezkureden başka daha hayrat ve meberratı olduğu halde neden ibaretdir keyfiyetin etrafıyla bi't-tahkik ba mazbata ve inha canib-i hazineye iş'arı zımında Ankara Vilayet-i Celilesine ve Evkaf Muhasebeciliğine Tahrirat Nezaret Penahilerinin tastir buyrulması babında. Ferman hazreti menlehu'l-emrindir. Gurre-i Zilkade 96 ve 3 Teşrin-i evvel 95. Mazbut. 17 Ekim 1879

Belge 6: Devlet Arşivleri Gn Md. MAD_d__00009_67: 64b

Karye-i Emir Yaman, Timar-ı Kutluca Hüdavendigâr zamanında Frenk yeriymiş

Resimler

Resim 1: Bağlıca Ahi Mesud Türbesi

Resim 2: Bağlıca Ahi Mesud Türbesi içi

Resim 3: Emir Yaman Mezarı